

DÜŞÜNEN ADAM

The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences

Author's Accepted Manuscript

Turkish validity and reliability of the benevolent childhood experiences scale

Rumeysa Gunay Oge, Fatmatüz Zehra Pehlivan, Sedat Isikli

To appear in: *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*

DOI: 10.14744/DAJPNS.2020.00074

Cite this article as: Oge RG, Pehlivan FZ, Isikli S. Turkish validity and reliability of the benevolent childhood experiences scale, *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, DOI: 10.14744/DAJPNS.2020.00074

This is a PDF file of an unedited manuscript that has been accepted by the *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* editor for publication. As a service to our researchers we are providing this early version of the manuscript. The manuscript will undergo copyediting, typesetting, and review of the resulting galley proof before it is published in its final citable version. Please note that during the production process, typos or errors may be discovered which could affect the content, and all legal disclaimers pertaining to the manuscript.

Rumeysa Gunay Oge, Fatmatüz Zehra Pehlivan, Sedat Isikli

Hacettepe University, Department of Psychology, Ankara - Turkey

Sorumlu Yazar:

Rumeysa Gunay Oge, Hacettepe University, Department of Psychology, Ankara - Turkey

E-mail: rumeysagunay@hacettepe.edu.tr

Tel:+90-312-297-83-25

Turkish validity and reliability of the benevolent childhood experiences scale

ABSTRACT

Objective: This study aims to adapt into Turkish and to investigate the psychometric properties of the Benevolent Childhood Experiences (BCEs) Scale which was developed to assess positive childhood experiences that recently gains more importance in literature.

Method: Total of 175 adults with a mean age of 25.1 years participated in this study. After preparation of the Turkish version, it was applied with other psychological measurement scales. To investigate the construct validity, exploratory and confirmatory analysis were conducted and to investigate criterion-related validity, SCL-90 and Satisfaction of Life Scale were used. In order to assess the reliability of scale, internal consistency and test-retest coefficients were calculated. **Results:** It is found that Turkish version of the scale has two factors and these factors were related with psychopathological symptom severity and the life satisfaction as it is expected. Also, reliability results of the scale were satisfying for the 10-item scale. Internal consistency coefficient was found as 0.61, test-retest validity coefficient was found as 0.91.

Conclusion: This study has showed that Turkish version of BCEs Scale can be used as valid and reliable scale in our country. Psychometric properties of the scale were also found as similar to the original English version.

Keywords: childhood; life experience; Psychopathology; Resilience, Psychological; Psychometrics

Çocukluk çağı olumlu yaşantılar ölçeği'nin türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, alan yazında son zamanlarda önem kazanmaya başlayan çocukluk çağı olumlu yaşantılarının değerlendirilmesi için geliştirilen Çocukluk Çağı Olumlu Yaşantılar Ölçeği (ÇÇÖYÖ)'nin, orijinal adıyla Benevolent Childhood Experiences (BCEs) Scale'in Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışmaya yaş ortalaması 25.1 olan 175 yetişkin katılmıştır. ÇÇÖYÖ'nün Türkçe formu hazırlandıktan sonra katılımcılara çeşitli psikolojik ölçüm araçlarıyla birlikte uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, ölçüt bağıntılı geçerlik için Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) ve Yaşam Doyum Ölçeği (YDÖ) ile olan ilişkisi incelenmiştir. Ölçek güvenilirliği için iç tutarlık ve test-tekrar test korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. **Bulgular:** Ölçeğin Türkçe formunun iki faktörlü orijinal yapıyı desteklediği ve bu faktörlerin de beklendiği gibi psikolojik belirti şiddeti ve yaşam doyumunu ile ilişkili olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenilirlik sonuçları da 10 soruluk bir ölçek için tatmin edicidir. İç tutarlık katsayısı 0.61, test-tekrar test güvenilirliği 0.91 olarak bulunmuştur. **Sonuç:** Bu çalışma ÇÇÖYÖ'nün ülkemizde geçerli ve güvenilir şekilde kullanılabileceğini göstermiştir. Ölçeğin Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin İngilizce orijinal biçimiyle benzerlik gösterdiği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: çocukluk çağı; yaşam deneyimi; psikopatoloji; psikolojik dayanıklılık; psikometri

GİRİŞ

Çocukluk çağı deneyimlerinin yaşam boyu gelişim üzerinde, hem ihmal ve istismar gibi olumsuz çocukluk yaşantılarının yetişkinlikte olumsuz ve uyum bozukluğuna yol açan sonuçlarının olması yönüyle, hem de olumlu çocukluk yaşantılarının yetişkinlikte iyilik hali üzerinde koruyucu etkilerinin olması yönüyle önemli olduğu bilinmektedir (1-3).

Alan yazında özellikle çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının sonuçlarına ilişkin araştırmaların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu araştırma sonuçlarında ihmal, istismar, uzun süreli ayrılma durumu ve erken kayıplar gibi olumsuz yaşantıların yetişkinlik döneminde psikiyatrik bozukluklar (4-6), kişilik bozuklukları (7-10), kronik hastalıkların görülme riski (11, 12), alkol ve madde kullanımı (13) ve suç işleme davranışının görülmesi (14) gibi pek çok faktörle ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu konuya ilişkin, kişinin yaşamının ilk 18 yılında deneyimlediği ihmal ve istismar gibi olumsuz çocukluk yaşantılarını değerlendirmek amacıyla Permanente tarafından 10 soruluk Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği geliştirilmiş (15), Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Gündüz ve arkadaşları (16) tarafından yapılmıştır.

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının yetişkinlikteki etkilerine yönelik yapılan araştırmalar kadar çok sayıda olmasa da son zamanlarda özellikle sağlıklı bağlanma, etkili ebeveynlik davranışları ve toplumsal kaynakların bulunması gibi olumlu çocukluk çağı yaşantılarının olumsuzluk durumunda dayanıklılık sağladığına ve yaşam boyu gelişim üzerinde etkili olduğuna yönelik araştırma sonuçları alan yazında yer almaya başlamıştır (1-3). Erken dönemdeki olumsuz yaşantıların uzun vadeli etkilerini önleyebileceği veya daha ağır basabileceği düşünülen çocukluk dönemi olumlu yaşantılarının, Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği'ndekine (15) benzer bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak amacıyla ise Narayan ve arkadaşları tarafından 10 maddelik Çocukluk Çağı Olumlu Yaşantılar Ölçeği (ÇÇOYÖ) geliştirilmiştir (3). Bu ölçek aracılığıyla, kişinin yaşamının ilk 18 yılında algıladığı içsel ve dışsal güvenlik ve destek, olumlu ve tahmin edilebilir yaşam kalitesi gibi olumlu deneyimler değerlendirilebilmektedir.

Çocukluk dönemi olumlu yaşantılarının etkilerine bakıldığında; yetişkinlikte depresyon (17) ve kişilik bozuklukları (18) gibi belirli psikopatolojilerin yanı sıra, genel olarak fiziksel, bilişsel, ruhsal ve sosyal sağlık gibi farklı alanlarda koruyucu etkisinin olduğu görülmüştür (19). Bu nedenle, olumlu çocukluk yaşantılarının değerlendirilmesi, bu alanda yapılacak araştırmaların yanı sıra, çocuklarda sağlıklı gelişimi güçlendirme ve olumsuz çocukluk yaşantılarının etkisini azaltma

konusunda sağlık profesyonelleri, aileler ve karar alıcılara yol gösterebilir. Böylece, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının azaltılmasına ek olarak, olumlu çocukluk yaşantılarının artırılmasına yönelik adımlar atılabilir.

Bu çalışmanın amacı da orijinal formu yakın zamanda geliştirilen ÇÇOYÖ'nün Türkçe'ye uyarlanması, psikometrik özelliklerinin incelenerek ülkemizde kullanımına uygunluğunun test edilmesi ve bilindiği kadarıyla henüz olumlu çocukluk çağı yaşantılarını değerlendirmeye yönelik bir araç bulunmaması nedeniyle ülkemize bu alanda kullanılabilecek bir ölçme aracının kazandırılmasıdır.

YÖNTEM

Katılımcılar

Araştırmada, XXX Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 76 öğrenci ve çevrimiçi anket yolu ile çalışmaya katılmak isteyen 99 kişi; toplamda 175 kişi katılımcı olarak yer almıştır. Katılımcı sayısı hesaplanırken yaklaşık olarak 1/10 oranı göz önünde bulundurulmuştur. Örneklem büyüklüğü ve toplam madde sayısına ilişkin olarak pek çok çalışma bu oranı kayda değer bulmuştur (20, 21). Önerilen 1/10 oranına göre ölçekteki her bir madde için en az 10 katılımcıdan veri toplanacak şekilde ideal bir madde sayısı/katılımcı sayısı oranı belirtilmiştir (22).

18 yaşından küçük ve 65 yaşından büyük olmak dışlama ölçütü olarak kabul edilmiştir (Ort.=25.07, ss=6.43) (Tablo 1). Örnekleme 137 kadın (%78), 38 erkek (%22) bulunmaktadır (Tablo 1). Katılımcıların 74'ü lisans (%42.3), 67'si lise (%38.3), 32'si ise lisansüstü (%18.3) mezunudur. Medeni duruma bakıldığında, katılımcıların 140'ının bekâr (%80), 32'sinin evli (%18.3) olduğu görülmüştür. TSSTÖ'nün birinci kısmındaki anket sorularından elde edilen verilere bakıldığında, tüm örneklem için TSSTÖ puanı Ort.=1.21, çevrimiçi anket yoluyla araştırmaya katılanlar için Ort.=1.25 ve üniversite öğrencilerinden oluşan katılımcılar için Ort.=1.16 şeklinde bulunmuştur (Tablo 1).

İřlem

ÇÇOYÖ'yi Türkçe'ye uyarlayıp psikometrik özelliklerini inceleyebilmek için ölçeğin orijinal formunu geliştiren Dr. Angela Narayan'dan ve aynı zamanda çalışmada kullanılacak diğer ölçeklerin Türkçe formunu geliştirenlerden gerekli izinler alınmıştır. Araştırma için XXXX Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan gereken izinler alındıktan sonra ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması sürecinde Savaşır'ın (28) belirttiği niteliksel ve istatistiksel yöntemler takip edilerek, öncelikle İngilizceden Türkçeye çeviri-geri çeviri işlemi yapılmıştır. Araştırma ekibi tarafından orijinal ölçek maddelerinin çeviri-geri çeviri işlemi yapıldıktan sonra elde edilen Türkçe maddeler alanda uzman 3 öğretim görevlisine (bir doçent doktor, iki öğretim üyesi doktor) gönderilmiş ve alınan geri bildirimlerin ardından ölçeğin Türkçe formu nihai şeklini almıştır.

Ölçeğin Türkçe çevirisinin tamamlanmasının ardından, katılımcılara iki şekilde ulaşılmıştır. Öncelikle, üniversite öğrencilerinden oluşan katılımcı grubuna ulaşmak için XXX Üniversitesi XXX Bölümü'nde öğrenim görmekte olan öğrencilere, araştırmacılar tarafından yapılması planlanan araştırma ders başlamadan önce duyurulmuştur ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerden veri toplanmıştır. Araştırma ile ilgili benzer bir duyuru internet üzerinden sosyal medya hesapları aracılığıyla yapılmış ve bilimsel çalışmalar için kullanılan online anket oluşturma araçlarından biri olan Qualtrics programı üzerinde hazırlanan formun bağlantı adresi bu hesaplarda paylaşılarak çevrimiçi anket yoluyla araştırmanın geri kalan katılımcılarına ulaşılmıştır. Bilgilendirilmiş onamda çalışma amacının, ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması olduğu belirtilmiş, böylece olumlu yaşantılara yönelik oluşabilecek yanlılıkların azaltılması amaçlanmıştır. Çevrimiçi uygulamanın yapılmasının amacı ise, benzer yaşta olan ve çoğunluğun kadın olduğu öğrenci grubundan oluşan örneklemin yaş ve cinsiyet açısından genellenebilirliğini artırmaktır. Ön ölçümleri ders sırasında tamamlayanlar arasından 52 kişiye 3 hafta sonra ders saatinde tekrar test uygulaması yapılmıştır. Araştırmaya kâğıt-kalem veya çevrimiçi formatta katılanlar arasında araştırmayı reddeden veya çalışmayı yarıda bırakan kimsenin olmadığı görülmüştür.

Kullanılan Ölçüm Araçları

Tüm katılımcılara sırasıyla aşağıda bulunan ölçekler uygulanmıştır.

Sosyodemografik Veri Formu: Katılımcılardan yaş, cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu gibi sosyodemografik bilgilerin toplandığı bu formda ayrıca Travma Sonrası Stres Tanı Ölçeği (TSSTÖ)'nin (23) birinci bölümündeki anket sorularına yer verilerek katılımcıların travmatik olay yaşama sıklığı sorgulanmıştır. Sosyodemografik form, araştırmada karıştırıcı olabilecek değişkenlerin incelenmesi amacıyla kullanılmıştır. İstismar ve ihmal dahil olmak üzere travmatik olay yaşama sıklığının da karıştırıcı değişken olabileceği düşünüldüğünden, kâğıt ortamında ölçek dolduran üniversite öğrencileri ve çevrimiçi anket yoluyla araştırmaya katılanların, travmatik olay yaşama sıklığı ortalamalarına göre farklı olup olmadıklarını test edebilmek için bu anket uygulanmıştır.

Çocukluk Çağı Olumlu Yaşantılar Ölçeği Türkçe Formu: Çocukluk dönemindeki olumlu yaşantıların öz bildirim yoluyla elde edilmesine yönelik geliştirilen bu ölçek 10 maddeden oluşmakta olup, yanıtlar “evet” ve “hayır” şeklindedir. Ölçeğin İngilizce orijinal formunun geçerlik güvenirlik çalışmaları Narayan ve arkadaşları (3) tarafından yapılmıştır.

Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R): Ölçek 90 maddeden oluşmakta olup, ölçeğin maddeleri 5’li likert tipidir. Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R), öz değerlendirme türü bir psikiyatrik semptom tarama ölçeği olup, orijinal formu son şekline Derogatis (24) tarafından getirilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Dağ (25) tarafından yapılmıştır. Olumlu çocukluk yaşantıları psikopatolojik belirtilerle negatif ilişkili bulunduğundan (3, 17,19), SCL-90-R ölçüt bağıntılı geçerliğin incelenmesi amacıyla kullanılmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ): Bu ölçek Diener ve arkadaşları (26) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek toplam 5 maddeden oluşmakta olup, maddeleri 5’li likert tipidir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışma Dağlı ve Baysal (27) tarafından yapılmıştır. Olumlu çocukluk yaşantıları yetişkinlik döneminde iyilik hali ile pozitif yönde ilişkili bulunduğundan (17,19), YDÖ, ölçüt bağıntılı geçerliğin incelenmesi amacıyla kullanılmıştır.

İstatistiksel Analiz

Çalışmanın istatistiksel analizinde SPSS 24 paket programı kullanılmıştır. İlk olarak, araştırmada yer alan değişkenlere ilişkin minimum ve maksimum değerler, aritmetik ortalamalar ve standart sapma

değerleri gibi tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Çevrimiçi anket yoluyla araştırmaya katılanlar ile üniversite öğrencilerinden oluşan kâğıt-kalem formatındaki katılımcı grubu arasında yaş ve TSSTÖ puanlarına göre anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için bağımsız gruplar için T-testi; katılımcı grupları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için ise Ki-Kare testi yapılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğinin test edilmesi için açılımlayıcı (exploratory) faktör analizi yapılmış ve faktör yapısı ayrıca paralel analiz kullanılarak incelenmiştir. Açılımlayıcı analiz sonucunda ulaşılan faktörlerin test edilmesi için AMOS programı kullanılarak doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizi yapılmıştır. Ölçüt bağımlı geçerlik kapsamında ise ÇÇÖYÖ Türkçe formunda elde edilen veriler ile YDÖ ve SCL-90-R'den elde edilen veriler arasındaki ilişki incelenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik düzeyi belirlenirken, test-tekrar test güvenilirliği yöntemi ile örneklem grubu içerisinde yer alan 52 katılımcıya 3 hafta sonra aynı koşullarda ölçek ikinci kez uygulanmıştır. İki uygulamadan elde edilen puanlar arasında Pearson korelasyon katsayısı hesaplanarak ölçeğin güvenilirlik katsayısı elde edilmiştir. Ayrıca iç tutarlılık kapsamında, tüm ölçek maddeleri ve ölçeğin alt boyutları için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılan ÇÇÖYÖ'nün psikometrik açıdan incelenmesine ilişkin elde edilen bulgular aşağıda sıralanmıştır.

Bağımsız Gruplar T-testi ve Ki-Kare Testi

Üniversite öğrencilerinin oluşturduğu katılımcı grubu ile çevrimiçi anket aracılığıyla araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalamalarının farklılık gösterip göstermediğini test etmek için Bağımsız Gruplar için T-testi yapılmıştır. Bu test, iki grubun (kadın-erkek, kontrol-deney grubu, vb.), ortalamaları karşılaştırılarak, gruplar arası ortaya çıkan farkın rastlantısal veya istatistiksel olarak anlamlı olma durumuna karar vermek amacıyla kullanılmaktadır (29). Bağımsız Gruplar T-testi sonucu elde edilen bulgular, çevrimiçi anket yoluyla araştırmaya katılan kişilerin (*Ort.*=27.76, *ss*=6.94, *N*=99) kâğıt ortamında ölçek dolduran üniversite öğrencisi katılımcılardan (*Ort.*=21.57,

$ss=3.30$, $N=76$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha büyük yaşta olduklarını göstermiştir, $t(173)=-7.17$, $p<0.001$ (Tablo 1).

Kâğıt ortamında ölçek dolduran üniversite öğrencileri ve çevrimiçi anket yoluyla araştırmaya katılanların, travmatik olay yaşama sıklığı ortalamalarına göre farklı olup olmadıklarını test etmek için de aynı analiz yürütülmüştür. Analiz sonucuna göre, çevrimiçi anket yoluyla araştırmaya katılanlar ($Ort.=1.25$, $ss=1.22$, $N=99$) ile kâğıt-kalem ortamında ölçek dolduran üniversite öğrencilerinden oluşan katılımcılar ($Ort.=1.16$, $ss=1.15$, $N=76$) travmatik olay yaşama sıklığı açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık göstermemiştir, $t(173)=-0.52$, $p>0.05$ (Tablo 1).

Katılımcıların, araştırmaya hangi ortamda katıldıkları (kâğıt-kalem veya çevrimiçi format) ile cinsiyetleri arasında ilişki olup olmadığını test etmek için Ki-Kare bağımsızlık testi yapılmıştır. İki kategorik değişken arasında ilişki olup olmadığını ya da bu iki kategorik değişkenin birbirinden bağımsız olup olmadığını karar vermek amacıyla Ki-Kare bağımsızlık testi kullanılmaktadır. Analiz sonucunun istatistiksel olarak anlamlı olması ($p<0.05$) değişkenler arasında ilişki olduğunu, istatistiksel olarak anlamlı olmaması ($p>0.05$) ise değişkenlerin birbirinden bağımsız olduğunu göstermektedir (30). Analiz sonucuna göre katılımcı grupları (kâğıt-kalem veya çevrimiçi format) ile katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur, $\chi^2(1)=12.36$, $p<0.001$ (Tablo 1).

Geçerlik Analizi

Yapı Geçerliği: ÇÇÖYÖ'nün yapı geçerliğini test etmek amacıyla faktör analizi uygulamalarından biri olan Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Faktör analizi ölçülebilen ve gözlenebilen çok sayıdaki özelliğin nedenlerini, yani gözlenemeyen ve ölçülemeyen gizli boyutlarını ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Açıklayıcı Faktör Analizi (Exploratory Factor Analysis) bir dilden başka bir dile çevrilmiş bir ölçeğin maddelerini temsil eden ifadelerin altında yatan faktör yapısını ortaya koymayı ve keşfetmeyi amaçlayan bir faktör analizi uygulamasıdır (31). Açıklayıcı faktör analizi uygulanmadan önce, verilerin faktör analizine uygunluğu değerlendirmek amacıyla Barlett Testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) oranı dikkate alınmıştır. Verilerin faktör analizine uygun olabilmesi için Barlett testinin istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.01$) (32) ve KMO oranının da 0.50'den büyük olması

beklenmektedir (33). Çalışma kapsamında yapılan Barlett testi ve hesaplanan KMO oranı, verilerin analiz için uygun olduğunu göstermektedir (KMO=0.66 ve Barlett's Test Ki-Kare=167.81, $sd=45$, $p<0.001$). Ölçeğin faktör yapısını incelemek ve alt boyutlarını belirleyebilmek amacıyla varimax rotasyonu tekniği kullanılarak açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. İlk aşamada, öz değeri (eigenvalue) 1'den büyük olan ve toplam varyansın %57.43'ünü açıklayan 4 faktörlü yapı saptanmıştır. Ancak, öz değer grafiği (scree plot) incelendiğinde, eğimin değiştiği noktanın 2. faktörden sonra olduğu görülmüş ve bu nedenle faktör sayısı için kesme noktası 2 olarak belirlenmiştir çünkü bu noktadan sonraki faktörlerin varyansa yaptıkları katkı hem görece küçük hem de yaklaşık olarak aynıdır (34).

Ölçeğin faktör sayısını belirlemek amacıyla Horn'un (35) rastgele veri üretilmesine dayalı olan paralel analiz yöntemi kullanılmıştır. Paralel analizde, Monte Carlo simülasyon yöntemi ile gerçek veri setine paralel bir biçimde rastgele veri üretilerek paralel verinin beklenen özdeğeri hesaplanmaktadır. Daha sonra paralel olarak üretilen verinin özdeğeri ile gerçek veri setinde beklenen özdeğerler karşılaştırılmaktadır. Bu karşılaştırma sonucunda, paralel veriye ait özdeğerin gerçek veri setindeki özdeğerden büyük olduğu nokta faktör sayısını belirlemek için anlamlı olarak kabul edilmektedir (35). Ölçeğin 2 faktörlü yapısına karar verilirken O'Connor'ın (36) geliştirdiği yazılım (syntax) kullanılarak paralel analiz yapılmıştır. Paralel analiz sonuçlarına göre elde edilen özdeğerler (eigenvalues), açımlayıcı faktör analizi sonucu elde edilen özdeğerler ile karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak ölçeğin 2 faktörlü yapısının desteklendiği görülmüştür (Tablo 2). Ölçeğin 8. ve 10. maddeleri, yapılan analiz sonucu her iki faktöre de yüklenmiştir. Ancak 8. maddenin hem daha yüksek bir değer ile 1. faktöre yüklenmesi hem de içerik açısından daha uyumlu olması gerekçesiyle 1. faktörde yer alması uygun görülmüştür. 10. madde ise daha yüksek bir değer ile 1. faktöre yüklenmiş olmasına rağmen içerik bakımından 2. faktör ile daha uyumlu olduğu gerekçesiyle 2. faktörde yer alması uygun görülmüştür.

Analiz bu doğrultuda tekrarlandıktan sonra ölçme aracına ait faktörlerin öz değerlerinin, birinci faktör için 1.96 ve ikinci faktör için 1.68 olduğu saptanmıştır. Birinci faktörün toplam varyansın %19.62'sini, ikinci faktörün %16.83'ünü açıkladığı; iki faktörün birlikte toplam varyansın

%36.45'ini açıkladığı görülmüştür (Tablo 3). Sonuç olarak, faktörleri oluşturan maddeler incelendiğinde 1, 2, 6, 7 ve 8. maddelerden oluşan birinci faktör “algılanan güvenlik ve destek”; 3, 4, 5, 9 ve 10. maddelerden oluşan ikinci faktör “içsel ve çevresel motivasyon” olarak adlandırılmıştır. ÇÇOYÖ’ye ait açımlayıcı faktör analizi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Özgün ölçeğin geliştirilme sürecinde ölçeğin faktör yapısı incelenmediğinden, bu çalışma kapsamında yapılan AFA sonucu ortaya çıkan faktör yapısının doğrulanması amacıyla AMOS programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi yürütülmüştür. Analiz sonuçlarına göre, test edilen ilk modelin yeterli düzeyde uyum indeks değerlerine sahip olduğu görülmüştür (Model 1; $\chi^2(34)=51.421$, $p<0.05$; $\chi^2/df=1.512$; GFI=0.95, CFI=0.86, NFI=0.70, RMSEA=0.05). Ulaşılan modelde serbestlik derecesinin ki-kareye oranının (χ^2/df) 5’ten küçük olması uyumun iyi olduğuna (37), CFI değerinin 1’e yakın olması uyumun iyiliğine (38), RMSEA değerinin 0.05’e eşit veya küçük olması mükemmel uyum değerlerine (39, 40) ve GFI indeksinin 0.90 ve üzeri olması iyi uyuma (41, 42) işaret etmektedir. Tüm bu indeksler ÇÇOYÖ’nün faktör yapısının kabul edilebilir düzeyde doğrulandığını desteklemiştir. Elde edilen modelde yer alan maddelere ilişkin faktör yükleri ve maddelere ait hata varyansları Şekil 1 ’de gösterilmiştir.

Ölçüt Bağıntılı Geçerlik: Bu geçerlik türünde bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı yapıyı ölçüp ölçmediği, o ölçme aracından elde edilen puanlarla uygun bir ölçüt ölçüsü arasındaki ilişkiye bakarak test edilmektedir (43). Bu doğrultuda, ilgili alan yazın olumlu çocukluk çağı yaşantılarının, kişinin psikolojik sağlığı ve yaşam doyumu ile ilişkili olduğuna işaret etmektedir ve olumlu çocukluk çağı yaşantılarının yetişkinlik dönemi psikopatolojisi açısından koruyucu olduğu bilinmektedir. Bu bilgilerle bağlantılı olarak, ÇÇOYÖ ile negatif korelasyon göstermesi beklenen SCL-90-R ve pozitif korelasyon göstermesi beklenen YDÖ ölçekleri kullanılarak ölçüt bağıntılı geçerlik test edilmiştir. Katılımcıların SCL-90-R’den elde edilen psikolojik belirti şiddeti puanları ile ÇÇOYÖ’den aldıkları puanlar arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısına göre incelenmiş ve negatif yönde, zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-0.25$, $p<0.001$). YDÖ’den elde edilen yaşam doyumu puanları ile çocukluk çağı olumlu yaşantıları arasındaki ilişki ise

pozitif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($r=0.42$, $p<0.001$). Ölçüt bağıntılı geçerlik kapsamında ÇÇÖYÖ'nün SCL-90-R ve YDÖ ile arasındaki ilişkinin incelendiği korelasyon analizi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Güvenirlik Analizi

Test-Tekrar Test Güvenirliği: Bir ölçme aracının aynı araştırma grubuna benzer koşullarda, katılımcıların ölçme aracını hatırlamaları önleyecek kadar uzun, ancak ölçülmesi hedeflenen yapıda anlamlı değişimler olmasına izin vermeyecek şekilde kısa bir zaman geçmesinin ardından ikinci kez uygulanması test-tekrar test güvenirligi olarak adlandırılmaktadır ve bu iki ölçümden elde edilen değerlerin korelasyon katsayısı ölçeğin güvenirlilik katsayısını ifade etmektedir (43). Bu amaçla ÇÇÖYÖ'nün test-tekrar test güvenirligini test etmek için ölçek 52 katılımcıya üç hafta ara ile yeniden uygulanmıştır ve elde edilen ölçümlerin test-tekrar test güvenirlilik katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur. Algılanan destek ve güvenlik ile içsel ve çevresel motivasyon alt boyutlarına ait test-tekrar test güvenirlilik katsayısı ise sırasıyla 0.85 ve 0.84 olarak bulunmuştur.

İç Tutarlılık Güvenirligi: Bir ölçekte yer alan tüm maddelerin birbirleriyle ne derece uyumlu olduğunu belirlemek için kullanılan bir güvenirlilik yöntemidir (43). Bu kapsamda iç tutarlılık güvenirligi, Cronbach Alfa katsayısı hesaplanarak değerlendirilmiştir. Cronbach Alfa katsayısı ile ölçekte yer alan her bir maddenin varyansları toplamının genel varyansa oranı hesaplanarak ölçme aracının güvenirligi test edilmektedir (43). Bu amaçla yapılan analiz sonucunda, ÇÇÖYÖ'nün güvenirlilik katsayısı 0.61, algılanan destek ve güvenlik alt boyutuna ait güvenirlilik katsayısı 0.55 ve içsel ve çevresel motivasyon alt boyutuna ait güvenirlilik katsayısı da 0.45 olarak bulunmuştur. Alfa katsayısının 0.6'ya eşit veya büyük olması, maddelerin tekyönlü olduğunu ve bir ölçekte toplanabileceğini göstermektedir (44).

TARTIŞMA

Alan yazında çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile ilgili birçok araştırma bulunmasına rağmen, çocukluk çağı olumlu yaşantıları üzerine yapılan araştırmalar oldukça sınırlı sayıdadır. Ülkemizde hâlihazırda, çocukluk çağı olumlu yaşantılarını değerlendirmek için kullanılan geçerli ve güvenilir bir ölçeğe ise rastlanmamıştır. Bu araştırmanın amacı, Narayan ve arkadaşları (3)

tarafından geliştirilen ÇÇOYÖ'nün Türkçe 'ye uyarlanması ve çocukluk çağı olumlu yaşantılarının değerlendirilmesine olanak sağlayan bir ölçeğin Türkçe alan yazına kazandırılmasıdır. Bu uyarlama çalışmasından elde edilen bulgular, ÇÇOYÖ'nün daha sonra yapılacak araştırmalarda kullanılacak geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğuna işaret etmiştir.

Narayan ve arkadaşları (3) ölçek maddelerinin, algılanan içsel ve dışsal güvenlik (güven veren inançlar, güven veren en az bir bakım veren vb.), pozitif ve öngörülebilir yaşam kalitesi (okuldan zevk alma, öngörülebilir ev rutini vb.) ve ilişkisel destek (ilgili bir öğretmen, bakım veren dışında ilgilenen yetişkin vb.) ile ilişkili olduğunu belirtse de ölçeğin faktör analizi yapılmamıştır. Faktör analizi konusunda yazarlar ile bağlantı kurulmuş, daha büyük bir örneklemden veri toplama aşamasında buldukları ve bu geniş örneklemden toplanan veriler üzerine faktör analizi yapılacağı bilgisine ulaşılmıştır. Orijinal ölçeğin kullanıldığı sonraki araştırmalarda da ölçeğin faktör analizine yer verilmemiştir (45, 46), sadece test-tekrar test güvenilirliği, yordayıcı geçerlik ve ölçeğin başka bir örnekleme geçerliliğinin sağlanmasına yer verilmiştir (45). Türkçe'ye uyarlama çalışması kapsamında yapılan açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi bulguları ise iki faktörlü yapıyı ortaya çıkarmıştır.

Madde içerikleri incelendiğinde, bu iki faktör “algılanan güvenlik ve destek” ile “içsel ve çevresel motivasyon” alt boyutu şeklinde adlandırılmıştır. Bulgulara göre madde 8 (“eğlenceli vakit geçirmek için yeterli imkanlarınız var mıydı?”) ve madde 10 (“düzenli öğün ve düzenli uyku saatleri gibi tahmin edilebilir ya da tutarlı ev kuralları var mıydı?”) haricindeki maddeler yalnızca tek bir alt boyuta (“algılanan güvenlik ve destek” veya “içsel ve çevresel motivasyon”) yüklenirken madde 8 ve 10 her iki alt boyuta da yüklenmiştir. Madde 8'in algılanan güvenlik ve destek alt boyutuna yüklenme oranı daha fazla olduğundan ve algılanan güvenlik ve destek içeriğiyle ilişkili olduğundan, madde 1, 2, 6 ve 7 ile birlikte algılanan güvenlik ve destek alt boyutuna dâhil edilmiştir. Madde 10'un faktörlere yüklenme oranı arasındaki farkın az olması ve içerik açısından “içsel ve çevresel motivasyon” alt boyutu ile daha fazla uyum göstermesi nedeniyle, madde 3, 4, 5 ve 9 ile birlikte içsel ve çevresel motivasyon alt boyutuna alınmıştır. Yapılan paralel analiz ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları da verilerin bu iki faktörlü modele uygun olduğunu göstermiştir.

Algılanan güvenlik ve destek ile içsel ve çevresel motivasyon boyutlarının mevcut çalışma kapsamında sırasıyla %19.62 ve %16.83 oranında varyansı açıkladığı görülmüştür. Özgün çalışmada Narayan ve arkadaşları (3) tarafından faktör analizi yapılmadığı için elde edilen varyans değerlerini karşılaştırma olanağı bulunmamaktadır. Faktörlerin açıkladığı varyansın yeterince yüksek olmamasının katılımcı sayısının az olması ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Mevcut çalışmada örneklem büyüklüğü madde sayısına bağlı olarak yeterli olsa da (47) faktörlerin açıkladığı varyans değerlerinin düşük olması, örneklem büyüklüğü nedeniyle olabilir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda örneklem büyüklüğü artırılarak faktörlerin açıkladığı varyans ile ilgili veriler yeniden incelenebilir.

Ölçeğin orijinal makalesinde test-tekrar test güvenilirliği ve yordayıcı geçerlik (3), orijinal ölçeğin kullanıldığı bir diğer çalışmada ise farklı bir örnekleme ölçeğin geçerliğinin sağlanması ve yordayıcı geçerliğe yer verilmiştir (45). Bu açıdan bakıldığında, önceki çalışmaların bu çalışma ile tek ortak yönü test-tekrar test güvenilirliğinin incelenmesidir. Test-tekrar test güvenilirliğinin 0.80 olduğu ve yüksek düzeyde güvenilirlik gösteren orijinal ölçeğe benzer şekilde (3), ÇÇOYÖ'nün test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur ve orijinal ölçekle uyum göstermektedir.

İç tutarlılık güvenilirliğine bakıldığında, ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.61 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa değerinin madde sayısına bağlı olduğu, yani madde sayısı azaldıkça alfa değerinin düştüğü bilinmektedir (33). Dolayısıyla 10 maddelik bir ölçeğin alfa değerinin düşük olması beklenebilir bir durumdur. Yine de değerin 0.6'ya eşit veya büyük olması, maddelerin tekyönlü olduğunu ve bir ölçekte toplanabileceğini göstermektedir (44). Bu nedenle, ÇÇOYÖ'nün alfa değerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir.

Bu çalışma ÇÇOYÖ'nün psikometrik özellikleriyle ilgili birçok önemli bulgu sağlasa da çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu sınırlılıklardan ilki, örneklem büyüklüğüdür. Her bir madde sayısına karşılık 10 katılımcının yeterli olduğu birçok kaynakta belirtile de (20, 21), bazı kaynaklar örneklem büyüklüğünün en az 200 kişiden oluşması gerektiğini belirtmektedir (48) Özellikle, ÇÇOYÖ'nün alt boyutlarında yer alan 5, 6 ve 10. maddelerin kesme noktasına (0.30) yakın değerler ile faktörlere yüklenmiş olduğu ve maddelere ilişkin hata varyanslarının yüksek olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca bulgular, ÇÇOYÖ'nün Türkçe uyarlamasında açıklanan toplam varyansın

%36.45 olduğunu ve ölçüt bağıntılı geçerlik açısından SCL-90-R ile zayıf ($r=-0.25, p<0.001$), YDÖ ile orta düzeyde ($r=0.42, p<0.001$) ilişkili olduğunu göstermiştir. Örneklem büyüklüğünün az olmasından kaynaklanabileceği düşünülen tüm bu durumların, daha büyük örnekleme sahip çalışmalarla yeniden değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Ayrıca, ölçüt bağıntılı geçerliğin incelenmesi için olumsuz çocukluk çağı yaşantılarının değerlendirilmesini içeren bir ölçeğin kullanılmaması da çalışmanın bir sınırlılığı sayılabilir; fakat yakın zamanlı bir araştırmada ÇÇOYÖ'nin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği ile orta düzeyde ($r=-0.32, p<0.001$) ilişkili olduğu bulunmuştur (18).

Çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise çalışmaya katılanlar arasında cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyinin dengeli olmaması ve Türk toplumundaki dağılımı birebir yansıtmamasıdır; çalışmada ulaşılabilirlik öncelendiğinden, örneklemin bu açıdan yanlı olduğu söylenebilir. Kâğıt-kalem ve çevrimiçi formatta araştırmaya katılanlar arasında yaş ve cinsiyet açısından ortaya çıkan anlamlı fark incelendiğinde, çevrimiçi uygulamadan toplanan verilerin de araştırmaya dahil edilmesiyle birlikte sadece kâğıt-kalem formatındaki katılımcıların bulunduğu örnekleme kıyasla daha genellenebilir bir örnekleme ulaşıldığı söylenebilir. Ancak, yine de örneğin kadın-erkek katılımcıların oranlarına bakıldığında örneklemin %78'inin kadın olduğu görülmektedir. Bu durumda, gelecek çalışmalarda cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyi dağılımı açısından daha dengeli bir örneklem ile araştırmanın tekrarlanması bu sınırlılığa çözüm olabilir.

Diğer bir sınırlılık ise, çevrimiçi uygulamanın daha farklı demografik özelliklere sahip katılımcılara ulaşmayı kolaylaştırmasına karşın, bazı risklere sahip olmasıdır. Testin tek bir oturumda tamamlanmamış olma ihtimali, yarıda bırakılıp başka bir zamanda tekrar devam edilebilmesi, testin cevaplandığı sırada ortaya çıkabilecek karıştırıcı değişkenlerin (başka birinin varlığı, gürültü vb.) varlığının kontrol edilememesi ve çevrimiçi ortamda araştırmaya katılanlar tarafından anlaşılamayan bölümlerin doğrudan araştırmacıya sorulamaması, yüz yüze uygulama ile kıyaslandığında çevrimiçi uygulamanın dezavantajları arasında sayılabilir. Buna rağmen, uygulamanın özellikleri sayesinde IP adresi kontrolü sağlanarak, aynı katılımcının araştırmaya birden fazla kez katılım göstermesi gibi karıştırıcı durumların oluşması engellenmiştir.

Son olarak, Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılan ölçek, geriye dönük hatırlamayı gerektiren bir öz bildirim ölçeği olduğundan, Narayan ve arkadaşları (3) ve Merrick ve arkadaşları (45) tarafından da belirtildiği gibi önceki yaşantıları rapor etme açısından yanlılığa sebep olabilir. Bu durum geriye dönük hatırlamayı gerektiren bütün öz bildirim ölçekleri için geçerlidir. Gelecekteki çalışmalar, henüz çocukluk çağındaki bireylere de ölçeğin uygulanmasıyla geçerliğe katkıda bulunabilir.

Belirtilen sınırlılıklara rağmen, yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizi sonuçlarının kabul edilebilir düzeyde olması nedeniyle bu çalışma, ÇÇOYÖ'nün ülkemizde geçerli ve güvenilir şekilde kullanılabileceğini göstermiştir.

KAYNAKÇA

1. Chung EK, Matthew L, Elo IT, Coyne JC, Culhane JF. Depressive symptoms in disadvantaged women receiving prenatal care: the influence of adverse and positive childhood experiences. *Ambul Pediatr* 2008; 8(2):109–116
2. Hillis SD, Anda RF, Dube SR, Felitti VJ, Marchbanks PA, Macaluso M, Marks JS. The protective effect of family strengths in childhood against adolescent pregnancy and its long-term psychosocial consequences. *The Permanente Journal* 2010; 14(3):109–116.
3. Narayan AJ, Rivera LM, Bernstein RE, Harris WW, Lieberman AF. Positive childhood experiences predict less psychopathology and stress in pregnant women with childhood adversity: A pilot study of the benevolent childhood experiences (BCEs) scale. *Child Abuse Negl* 2018; 78:19-30.
4. Briere J, Elliott DM. Prevalence and psychological sequelae of self-reported childhood physical and sexual abuse in a general population sample of men and women. *Child Abuse Negl* 2003; 27(10):1205-1222.

5. Chapman DP, Whitfield CL, Felitti VJ, Dube SR, Edwards VJ, Anda RF. Adverse childhood experiences and the risk of depressive disorders in adulthood. *J Affect Disord* 2004; 82(2):217–225.
6. Anda RF, Brown DW, Felitti VJ, Bremner JD, Dube SR, Giles WH. Adverse childhood experiences and prescribed psychotropic medications in adults. *Am J Prev Med* 2007; 32(5):389–394.
7. Johnson JG, Cohen P, Brown J, Smailes EM, Bernstein DP. Childhood maltreatment increases risk for personality disorders during early adulthood. *Arch Gen Psychiatry* 1999; 56(7):600-606.
8. Lobbestael J, Arntz A, Bernstein DP. Disentangling the relationship between different types of childhood maltreatment and personality disorders. *J Personal Disord* 2010; 24(3):285–295.
9. Zhang T, Chow A, Wang L, Dai Y, Xiao Z. Role of childhood traumatic experience in personality disorders in China. *Compr Psychiatry* 2012; 53(6):829-836.
10. Cohen LJ, Tanis T, Bhattacharjee R, Nesci C, Halmi W, Galynker I. Are there differential relationships between different types of childhood maltreatment and different types of adult personality pathology? *Psychiatry Res* 2014; 215(1):192-201.
11. Anda RF, Brown DW, Dube SR, Bremner JD, Felitti VJ, Giles WH. Adverse childhood experiences and chronic obstructive pulmonary disease in adults. *Am J Prev Med* 2008; 34(5):396-403.
12. Dube SR, Fairweather D, Pearson WS, Felitti VJ, Anda RF, Croft JB. Cumulative childhood stress and autoimmune diseases in adults. *Psychosom Med* 2009; 71(2):243-250.
13. Anda RF, Croft JB, Felitti VJ, Nordenberg D, Giles WH, Williamson DF, Giovino GA. Adverse childhood experiences and smoking during adolescence and adulthood. *JAMA* 1999; 282(17):1652-1658.
14. Dube SR, Anda RF, Felitti VJ, Chapman DP, Williamson DF, Giles WH. Childhood abuse, household dysfunction, and the risk of attempted suicide throughout the life span: findings from the Adverse Childhood Experiences Study. *JAMA* 2001; 286(24):3089-3096.

15. Felitti VJ, Anda RF, Nordenberg D, Williamson DF, Spitz AM, Edwards V, Koss MP, Marks JS. Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *Am J Prev Med* 1998; 14(4):245-258.
16. Gündüz A, Yaşar AB, Gündoğmuş İ, Savran C, Konuk E. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2018; 19(Special issue.1):68-75.
17. Bethell C, Jones J, Gombojav N, Linkenbach J, Sege R. Positive Childhood Experiences and Adult Mental and Relational Health in a Statewide Sample. *JAMA Pediatr* 2019; 173(11): e193007. doi:10.1001/jamapediatrics.2019.3007
18. Gunay-Oge R, Pehlivan FZ, Isikli S. The effect of positive childhood experiences on adult personality psychopathology. *Pers Individ Dif* 2020; 158, 109862. doi: 10.1016/j.paid.2020.109862
19. Crandall A, Miller JR, Cheung A, Novilla LK, Glade R, Novilla MLB, Magnusson BM, Leavitt BL, Barnes MD, Hanson CL. ACEs and counter-ACEs: How positive and negative childhood experiences influence adult health. *Child Abuse Negl* 2019; 9: 104089. doi:10.1016/j.chiabu.2019.104089.
20. Turker D. Measuring corporate social responsibility: a scale development study. *J Bus Ethics* 2009; 85(4):411–427. doi: 10.1007/s10551-008-9780-6
21. Zheng J, You L, Lou T, Chen N, Lai D, Liang Y, Li YN, Gu YM, Lv SF, Zhai C. Development and psychometric evaluation of the dialysis patient-perceived exercise benefits and barriers scale. *Int J Nurs Stud* 2010; 47(2):166-180. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2009.05.023
22. Boateng GO, Neilands TB, Frongillo EA, Melgar-Quiñonez HR, Young SL. Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. *Front Public Health* 2018; 6(149):1-18. doi: 10.3389/fpubh.2018.00149
23. Işıklı S. Travma Sonrası Stres Belirtileri Olan Bireylerde Olaya İlişkin Dikkat Yanlılığı, Ayırışma Düzeyi ve Çalışma Belleği Uzamı Arasındaki İlişkiler. H. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. 2006.

24. Derogatis LR. SCL-90-R: Administration, Scoring And Procedures Manual. Baltimore: Clinical Psychometric Research; 1977.
25. Dağ İ. Belirti Tarama Listesi (Scl-90-R)'nin üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği. Turk Psikiyatri Derg 1991; 1(2):5-12.
26. Diener E, Emmons RA, Larsen RJ, Griffin, S. The satisfaction with life scale. J Pers Assess 1985; 49(1):71-75.
27. Dağlı A, Baysal N. Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Elektronik Sosyal Bilimler Derg 2016; 15(59):1250-1262.
28. Savaşır I. Ölçek uyarlamasındaki sorunlar ve bazı çözüm yolları. Türk Psikoloji Derg 1994; 9(33):27-32.
29. Johnson RA, Wichern DW. Applied Multivariate Statistical Analysis. 6th ed. Prentice-Hall: Pearson; 2007.
30. Miller R., Siegmund, D. Maximally selected chi square statistics. Biometrics 1982; 38(4):1011-1016. doi: 10.2307/2529881
31. Suhr D. Exploratory or Confirmatory Factor Analysis? Cary (NC): SAS Institute; 2006.
32. Bartlett MS. Tests of significance in factor analysis. Br J Stat Psychol 1950; 3:77-85. doi: 10.1111/j.2044-8317.1950.tb00285.x
33. Field A. Discovering Statistics Using SPSS for Windows. London: Sage Publications Ltd.; 2000.
34. Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş. Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları. 5. baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2012.
35. Horn JL. A rationale and test for the number of factors in factor analysis. Psychometrika 1965; 30(2):179-185.
36. O'Connor BP. SPSS and SAS programs for determining the number of components using parallel analysis and Velicer's MAP test. Behav Res Methods Instrum Comput 2000; 32(3):396-402.
37. Kelloway EK. Using Lisrel for Structural Equation Modeling: A Researcher's Guide. 3rd ed. Boston: Sage Publications; 1998.

38. Bentler PM. Comparative fit indexes in structural models. *Psychol Bull* 1990; 107:238-246.
39. Anderson J, Gerbing D. The effect of sampling error on convergene, improper solutions and goodness of fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika* 1984; 49:155-173.
40. Browne MW, Cudeck R. Alternative ways of assessing model fit. *Sociol Method Res* 1992; 21:230-258.
41. Schumacker RE, Lomax RG. *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. 3rd ed. New Jersey: Lawrance Erlbaum Associates; 2004.
42. Kline RB. *Beyond Significance Testing: Reforming Data Analysis Methods in Behavioral Research*. Washington, DC: American Psychological Association; 2004.
43. Ercan İ, Kan İ. Ölçeklerde güvenilirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Derg* 2004; 30:211-216.
44. Huck SW. *Statistical Misconceptions*. 1th ed. London: Routledge; 2008.
45. Merrick JS, Narayan AJ, DePasquale CE, Masten AS. Benevolent childhood experiences (BCEs) in homeless parents: a validation and replication study. *J Fam Psychol* 2019; 33:493-498.
46. Crandall A, Miller JR, Cheung A, Novilla LK, Glade R, Novilla MLB, Magnusson BM, Leavitt BL, Barnes MD, Hanson CL. ACEs and counter-ACEs: How positive and negative childhood experiences influence adult health. *Child Abuse Negl* 2019; 96: 1-9. doi: 10.1016/j.chiabu.2019.104089
47. Büyükköztürk Ş. *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El kitabı*. 15. baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları; 2011.
48. Pituch KA, Stevens J, Stevens J. *Applied Multivariate Statistics for The Social Sciences*. 6th ed. London: Routledge; 2016

Tablo 1

Yaş

	Min-Max	Ortalama (Standart Sapma)	N (%)	t	df	p
Tüm Örneklem (n=175)	18-54	25.07 (6.43)	175 (100)	-7.175	173	0.001
Çevrimiçi (n=99)	18-54	27.76 (6.94)	99 (56.57)			
Kâğıt-Kalem (n=76)	18-31	21.57 (3.30)	76 (43.43)			

Tanımlayıcı İstatistikler

Cinsiyet

	Kadın N (%)	Erkek N (%)	x²	df	p
Tüm Örneklem (n=175)	137 (78.3)	38 (21.7)	12.356	1	0.001
Çevrimiçi (n=99)	68 (68.7)	31 (31.3)			
Kâğıt-Kalem (n=76)	69 (90.8)	7 (9.2)			

TSSTÖ

	Ortalama (Standart Sapma)	N	t	df	p
Tüm Örneklem (n=175)	1.21 (1.92)	175	-0.520	173	0.604
Çevrimiçi (n=99)	1.25 (1.22)	99			
Kâğıt-Kalem	1.16 (1.15)	76			

(n=76)

Not. TSSTÖ = Travma Sonrası Stres Tanı Ölçeği

Tablo 2
Açımlayıcı Faktör Analizi ve Paralel Analiz sonucu elde edilen özdeğerler

Faktörler	Açımlayıcı Faktör Analizinde Elde Edilen Özdeğer	Paralel Analizde Elde Edilen Özdeğer	Karar
Algılanan Güvenlik ve Destek (Faktör 1)	2.34	1.39	Kabul
İçsel ve Çevresel Motivasyon (Faktör 2)	1.30	1.27	Kabul
Faktör 3	1.09	1.18	Red
Faktör 4	1.00	1.09	Red
Faktör 5	0.94	1.02	Red
Faktör 6	0.83	0.95	Red
Faktör 7	0.76	0.89	Red
Faktör 8	0.66	0.81	Red
Faktör 9	0.57	0.74	Red
Faktör 10	0.50	0.65	Red

Tablo 3
ÇÇOYÖ Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Elde Edilen Altboyutlar ve Madde Yükleri

Maddeler	Algılanan Güvenlik ve Destek	İçsel ve Çevresel Motivasyon
1. Kendinizi güvende hissettiren ve temel bakımınızdan sorumlu en az bir kişi var mıydı?	0.57	-0.11
2. En az bir tane yakın arkadaşınız var mıydı?	0.71	-0.07

6. İyi komşularınız var mıydı?	0.44	0.16
7. Size destek veren veya gerektiğinde tavsiye alabileceğiniz bir yetişkin (ebeveyn/bakımveren veya 1. soruda belirttiğiniz kişi hariç) var mıydı?	0.61	0.12
8. Eğlenceli vakit geçirmek için yeterli imkânlarınız var mıydı?	0.54	0.39
10. Düzenli öğün ve düzenli uyku saatleri gibi tahmin edilebilir ya da tutarlı ev kuralları var mıydı?	0.38	0.34
3. Sizi rahatlatan inançlarınız var mıydı?	-0.20	0.51
4. Okulu sever miydiniz?	0.02	0.79
5. Sizinle yakından ilgilendiğini düşündüğünüz en az bir öğretmenin var mıydı?	0.12	0.40
9. Kendinizi sever miydiniz veya kendinizle barışık mıydınız?	0.27	0.57
Öz değer	1.96	1.68
Açıklanan Varyans	% 19.62	% 16.83
Toplam Varyans	%36.45	

Not. ÇÇÖYÖ = Çocukluk Çağı Olumlu Yaşantılar Ölçeği

Tablo 4

ÇÇOYÖ'nün SCL-90-R ve YDÖ ile arasındaki ilişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları

	ÇÇOYÖ	SCL-90-R	YDÖ
ÇÇOYÖ	-	-	-
SCL-90-R	-0.25*	-	-
YDÖ	0.42*	-0.48*	-

Not. ÇÇOYÖ = Çocukluk Çağı Olumlu Yaşantılar Ölçeği; SCL-90-R = Belirti Tarama Listesi; YDÖ = Yaşam Doyum Ölçeği

* $p < 0.01$

Şekil 1. Çocukluk Çağı Olumlu Yaşantılar Ölçeği'nin İki Faktörlü Yapısına İlişkin Modelin Standardize Değerleri